

OOK HIER BESCHERMING DRINGEND NODIG

De Bonte Kraai, schadelijk wild?

Door A. J. Dijkse

Met de vervolging van de Bonte Kraai in Nederland komen we meteen bij een merkwaardig en onjuist feit binnen de Nederlandse vogelwetgeving

Foto: Hans Schouten

Iedere vogelaar in Nederland kent natuurlijk de Bonte Kraai, de uiterst waakzame, grijs-zwarte kraai die met zijn rauwe verdragende roep de sfeer op een mistige herfstdag compleet maakt. De Bonte Kraai is in het algemeen regelmatig te zien van begin oktober tot eind april. Ook wordt de soort, vooral in het noorden van het land en op de Waddeneilanden, nog wel eens in het zomerseizoen gezien. Hij heeft zeker al een twintig keer in ons land gebroed, al dan niet gepaard met de Zwarte Kraai. Exacte gegevens over het voorkomen in herfst en winter zijn er

echter heel weinig. Waarschijnlijk omdat een deel van de Nederlandse vogelaars alleen achter zeldzame of meer 'interessante' soorten pleegt aan te hollen en omdat een groot deel wel min of meer uitgebreid naar de soort kijkt maar er alleen het plezier aan beleeft en de waarnemingen niet noteert of alleen onder globale termen als 'algemeen', 'veel' of 'gewoon' etc.

De 'Avifauna van Nederland' noemt de Bonte Kraai een doortrekker en wintergast in vrij groot aantal. De term 'vrij groot' omvat dan het aantal van 5.000 tot 20.000 dieren. Een aantal waar men nog 'alle kanten mee op kan'. Wat niet in de 'Avifauna van Nederland' tot uiting komt, maar wel in diverse regionale avifauna's, is dat de soort vroeger (en daar wordt waarschijnlijk dan zo'n 20 tot 50 tal jaren mee bedoeld) veel talrijker was. In die tijd werden echter nog minder kwantitatieve gegevens van dergelijke soorten verzameld.

Op Texel, waar ik gegevens over het voorkomen van de soort verzamelde en waar nu gemiddeld een 150 vogels overwinteren (er trekken er veel meer door), is de achteruitgang ook opmerkelijk. Talloze oudere Texelaars, die de Bonte Kraai zonder twijfel goed konden onderscheiden van Roeken en Kauwen, vertelden over de grote stromen Bonte Kraaien die 's avonds, vooral vanaf de Waddenkust, naar een slaapplek in het bos trokken. Uit die gesprekken is wel duidelijk geworden dat zeker 5 tot 10 maal meer dieren op het eiland overwinterden!

Ook in het boekje 'Raben- und Nebelkrähe' (Melde, 1969) wordt enige aandacht aan dit verschijnsel geschonken. Afneming van de aantallen wordt daarin gemeld uit vele plaatsen in Duitsland en ook uit Frankrijk. De auteur stelt dat van achteruitgang in het broedgebied geen sprake is,

doch denkt dat de soort andere overwinteringsgebieden opzoekt. Hij haalt een andere auteur aan die meldt dat de Bonte Kraai in toenemende mate in Zuid en Midden Zweden overwintert.

De auteurs van de 'Avifauna van Midden-Nederland' menen echter dat de afnemng wel degelijk verband zou kunnen houden met de sterkte vervolging van de soort in de broedgebieden in Zweden. Al met al lijkt het op dit ogenblik erg moeilijk met zekerheid de oorzaak van de teruggang van de Bonte Kraai in Nederland, en geheel West-Europa, te geven. Onzes inziens kan ook de vervolging in Nederland zelf nauwelijks een dergelijk grote achteruitgang tot gevolg hebben, hoewel het wel zeker is dat hier te lande de soort regelmatig afgeschoten wordt. In welke orde van grootte de afschotaantallen liggen is helaas nauwelijks te achterhalen. Ze zouden echter nog wel eens beduidend hoger kunnen liggen dan in het algemeen wordt gedacht. Verkerk schrijft in zijn 'Avifauna van het Noordhollands duinreservaat' (PWN) dat er alleen al in dit reservaat jaarlijks 300-400 Kraaien bemachtigd worden. Daar was echter ook een onbekend aantal Zwarte Kraaien bij.

Met de vervolging van de Bonte Kraai in Nederland komen we meteen bij een onzes inziens merkwaardig en onjuist feit binnen de Nederlandse vogelwetgeving. De Bonte Kraai valt op dit ogenblik namelijk onder de Jachtwet en wordt daarin onderverdeeld bij het 'schadelijk wild' (waaronder ook nog de volgende vogelsoorten voorkomen: Houtduif, Zwarte Kraai, Roek, Kauw, Vlaamse Gaai en Ekster). Eén en ander houdt in dat de jachthouder van een gebied min of meer verplicht is het schadelijk wild in zijn jachtgebied 'binnen de perken' te houden, maar bovendien dat de grondgebruiker het schadelijk wild zelf kan bejagen en ook anderen daartoe kan machtigen. Onder jagen wordt ook verstaan het opsporen, bemachtigen of doden van schadelijk wild, waarbij gebruik gemaakt mag worden van 'middelen geschikt tot delven of slaan, fretten, buidels en kastvallen'. Hierdoor behoeft men voor het vervolgen van

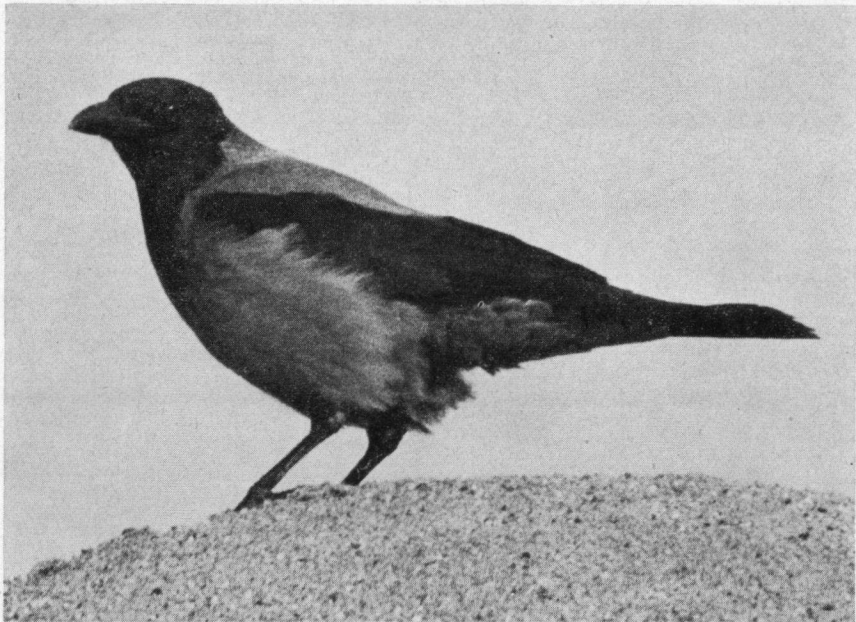

De Bonte Kraaien kunnen nauwelijks enige schade van betekenis aan de landbouw doen
Foto: Hans Schouten

schadelijk wild niet altijd een jachtakte te bezitten. Ten slotte is het mogelijk dat de jachthouder, diens jachtopzichters en de grondgebruiker de eieren van schadelijke vogels mogen rapen.

Deze regels zijn natuurlijk alle bedoeld om de schade, zowel aan de landbouw als aan andere vogelsoorten, die het schadelijk wild kan veroorzaken te beperken. In een aantal gepaalde gevallen zullen ze ook zeker wel eens nodig zijn. Voor de Bonte Kraai lijkt dit echter geenszins het geval!

De grotere aantallen Bonte Kraaien die in herfst, winter en voorjaar aanwezig zijn kunnen onzes inziens nauwelijks enige schade van betekenis aan de landbouw doen. Op Texel bijvoorbeeld foerageert de soort vooral langs de dijken, op het wad, het strand, graslanden (schapenweiden) en natuurlijk vuilnisbelten en dergelijke plaatsen. De kleine aantallen, die na half april en de enkelingen die in de zomer aanwezig zijn, kunnen natuurlijk noch schade aan de landbouw, noch schade aan andere vogelsoorten toebrengen. Wat dit laatste betreft moeten we ons afvragen wanneer een Kraai (of Kauw, of Ekster) werkelijk schade aan een vogelpopulatie veroorzaakt. Heeft bijvoorbeeld 80% predatie van eieren en jongen van een bepaalde vogelsoort het volgende jaar werkelijk invloed op de aantallen broedparen van die soort? Het lijkt ons in ieder geval zeer moeilijk te beoordelen wanneer een soort in een natuurlijk milieu schadelijk wordt voor andere soorten. Het is duidelijk dat dit in jachtgebieden een nog groter probleem wordt. Voor een rijke, kunstmatige fazantenstand zullen veel kraai-achtigen, waarvoor binnen het natuurlijk evenwicht zeker nog wel plaats was, het veld moeten ruimen. Wij keren echter terug naar de Bonte Kraaien. Zoals boven betoogd, blijkt de soort nauwelijks enige schade van betekenis te (kunnen) veroorzaken. De plaats van de Bonte Kraai in de Jachtwet onder het schadelijk wild lijkt ons daarom volkomen onjuist. Plaatsing van de soort onder de Vogelwet is zeer gewenst. Bovendien biedt deze wet toch voldoende

De ulterat waakzame grijszwarte kraai . . .

Foto: P. Munsterman

mogelijkheden de soort, mocht zij werkelijk plaatselijk toch schade (gaan) veroorzaken, met een speciale vergunning te bestrijden.

Met een goede bescherming in ons land zou de Bonte Kraai ook wel weer eens tot broeden kunnen komen. De laatste tien jaren was dit namelijk niet meer het geval, er werden althans geen broedgevallen gepubliceerd. Ook Spaans en Swennen wijten het niet meer broeden van de soort op Vlieland aan het afschot.

Laten we toch ook zuinig zijn op onze algemene vogels! De gang van zaken bij bijvoorbeeld Aalscholver en Roek moeten toch waarschuwingen zijn!

- A. J. Dijkse, De Westen H 91 a., Texel

LITTERATUUR:

Alleyn, W. F. et al (1971): Avifauna van Midden-Nederland. Assen.

Commissie voor de Nederlandse Avifauna (1970): Avifauna van Nederland. Leiden.

Dijkse, A. J. (1972): Slaaptrek van Kauwen (*Corvus monedula*), Kraaien (*Corvus corone corone* en *Corvus corone cornix*) en Roeken (*Corvus frugilegus*) op Texel. De Pieper 11 : 85-92.

Kattens, J. (1972): Staatsbossen: natuurgebied of fazanterie. De Pieper 11 : 82.

Melde, Manfred (1969): Raben- und Nebelkrähe (*Corvus corone corone* und *Corvus corone cornix*). Die Neue Brehmbücherei nr. 414. Wittenberg Lutherstadt.

Spaans, A. L. en C. Swennen (1968): De vogels van Vlieland. Wetensch. Med. KNNV., nr. 75.

Verkerk, W. (1967): Avifauna van het Noordhollands Duinreservaat (PWN), Wetensch. Med. KNNV., nr. 70.

Voûte, mr. J. R. (1970): Jachtwet. Zwolle.